

Kanttekeningen bij een Strategie van Curriculum-ontwikkeling voor de Lerarenopleiding in België¹

A. J. OLGERS, J. RIESENKAMP
R.I.O.N., Westersingel 19, Groningen

Samenvatting

Dit artikel is een reactie op een bijdrage van J. Lowyck in Pedagogische Studiën 1976 (53) nr. 9. Lowyck beschrijft daarin een strategie van curriculum-ontwikkeling voor de lerarenopleiding, die op initiatief van de N.V.K.N.O. in 1971 is gestart met de oprichting van een werkgroep. Deze werkgroep heeft een bepaalde ontwikkelings-procedure gehanteerd om te komen tot een overzicht van taken van de leraar.

In dit artikel zullen zowel ten aanzien van de gevolgde procedure als ten aanzien van het taken-overzicht een aantal kanttekeningen worden geplaatst.

1. Inleiding

In het artikel van Lowyck² wordt beschreven hoe tot een verantwoorde inventarisatie van taken van de leraar³ kan worden gekomen. Hoewel het initiatief van het N.V.K.N.O.⁴ en de activiteiten van de werkgroep zeer te waarderen zijn, willen wij toch enkele opmerkingen maken. Deze opmerkingen hebben in de eerste plaats de intentie een bijdrage te leveren aan de afgesloten en nog te verrichten activiteiten van de werkgroep.

In dit artikel wordt een aantal aspecten genoemd op grond waarvan het takenoverzicht kan worden beoordeeld. Deze aspecten zijn: volledigheid, validiteit, relevantie en betrouwbaarheid. Het is duidelijk, dat het overzicht van leraarstaken als resultaat moet worden gezien van de door de werkgroep gevolgde procedure; wanneer we dus het overzicht beoordelen, brengen we daarmee tevens kwalifikaties aan t.a.v. de procedure.

Onze kanttekeningen worden geplaatst uit hoofde van onze eigen activiteiten binnen een doelstellingenonderzoek⁵.

2. Volledigheid van het overzicht

De werkgroep bestond uit 10 docenten van normaalscholen.⁶ De werkgroep heeft op alle belangrijke momenten van de ontwikkeling (van het overzicht, auteurs) alle leraren van normaalscholen schriftelijk gekonsul-

teerd; de respons was echter zeer gering. Aangenomen mag worden, dat andere groeperingen, die eveneens betrokken zijn bij lerarenopleidingen niet zijn gevraagd naar hun mening over taken van de leraar in het voortgezet onderwijs.

Het lijkt althans niet aannemelijk, dat leraren van normaalscholen ook uitspraken kunnen doen over opvattingen, meningen, visies van b.v. leerlingen, studenten, ouders e.d.

In het algemeen wordt gesteld⁷, dat voor een goede inventarisatie van taken vier categorieën betrokkenen moeten worden benaderd, t.w. opleiders, opgeleiden, afnemers en deskundigen. Zoals naar aanleiding van het artikel van Lowyck lijkt, heeft de werkgroep drie belangrijke categorieën niet benaderd. Wellicht is het mogelijk in dit stadium van ontwikkeling alsnog pogingen hiertoe te ondernemen. Het zal waarschijnlijk niet meer mogelijk zijn deze groeperingen op systematische wijze te benaderen. Wellicht is het een bruikbaar alternatief, als de werkgroep vertegenwoordigers van de drie nog niet benaderde categorieën het overzicht van taken laat beoordelen op zijn volledigheid.

3. Validiteit van het takenoverzicht

De vraag naar de validiteit van het takenoverzicht kan op twee manieren worden beantwoord. De empirische validiteit wordt door Lowyck reeds ter discussie gesteld. Een tweede vraag is, voor welke groepering de door de werkgroep gepresenteerde taken geldig zijn. Het antwoord hierop kan luiden, dat het takenoverzicht slechts geldig is voor leraren aan normaalscholen.

Het overzicht heeft waarschijnlijk een zeer beperkte geldigheid voor groeperingen, die niet door de werkgroep bij de ontwikkeling van het takenoverzicht zijn ingeschakeld.

4. Relevantie van het takenoverzicht

Uit het artikel van Lowyck blijkt, dat de werkgroep wel de problematiek van de weging van de taken heeft onderkend⁸, maar deze niet verder heeft uitgewerkt. Toch zal het zo zijn, dat aan bepaalde taken van de leraar meer

gewicht zal moeten worden toegekend dan aan anderen. Daarnaast heeft het ontbreken van een belangrijkheidsoordeel met betrekking tot de taken consequenties bij het uitwerken van het takenoverzicht tot een curriculumvoorstel. Voordat groepen deskundigen met de curriculumontwikkeling gaan beginnen, zal echter wel vast moeten staan, dat de in het overzicht genoemde taken belangrijk genoeg zijn om binnen een lerarenopleiding te worden nagestreefd. Een beoordeling van de taken naar de mate van belangrijkheid door verschillende bij de lerarenopleiding betrokken groeperingen had hierover uitsluitsel kunnen geven.

Deze beoordelingsprocedure kan wellicht alsnog worden uitgevoerd. Taken die door iedere groepering als belangrijk worden beschouwd, zullen in ieder geval moeten worden omgewerkt tot een curriculumvoorstel. Taken die door een beperkt aantal groeperingen als belangrijk worden beschouwd, zullen als uitgangspunt voor verdere discussie kunnen dienen; de werkgroep zal dan argumenten moeten leveren, om meningen en opvattingen betreffende leraarstaken van bepaalde groeperingen al dan niet te honoreren.

5. De betrouwbaarheid van het takenoverzicht

Omdat de werkgroep uit een relatief gering aantal (tien) personen is samengesteld kunnen vraagtekens worden geplaatst t.a.v. de betrouwbaarheid van het takenoverzicht. Een werkgroep, die uit 10 andere leraren van normaalscholen zou bestaan, zou waarschijnlijk een ander takenoverzicht hebben geproduceerd.

6. Een laatste opmerking

De werkgroep gaat bij de konstruktie van het takenoverzicht uit van de 'doorsnee-leerkracht', wat daar dan ook onder mag worden verstaan. We vinden dit een

onjuiste benadering, die de conserverende werking van doelstellingenonderzoek en taakanalyses slechts kan versterken. De opsomming van taken, die een 'doorsnee-leerkracht' moet vervullen geeft n.l. geen garantie, dat alle mogelijke en wenselijke leraarstaken in het overzicht zijn neergelegd. Bovendien blijkt uit een dergelijke opsomming een te grote aanpassing bij de bestaande onderwijssituatie; vernieuwing van het onderwijs zal door deze werkwijze in elk geval niet worden geïnitieerd.

De werkgroep heeft dit gevaar weliswaar onderkend door te stellen, dat 'een aantal wenselijke taken mede in de inventaris werd opgenomen'; aanwijzingen dat dit op systematische wijze heeft plaats gevonden worden in het artikel van Lowyck echter niet gegeven.

Noten en literatuur

1. Het betreft hier het Nederlandstalig Katholiek Vrij Onderwijs.
2. Lowyck, J. Een strategie van curriculumontwikkeling voor de lerarenopleiding. *Pedagogische Studiën* 1976 (53) nr. 9, 321-333.
3. Als bijlage bij het artikel van J. Lowyck o.c.
4. N.V.K.N.O. Nationaal Verbond van het Katholiek Normaalonderwijs.
5. D.O.U.E.R. Doelstellingenonderzoek Ubb. Emmius-R.I.O.N.: 'Onderzoek naar een methode voor het inventariseren van onderwijsdoelstellingen als uitgangspunt van curriculumontwikkeling ten dienste van de lerarenopleidingen (S.V.O. 0317).
6. Op de Middelbare Normaalscholen in België worden leerkrachten voor het lager secundair onderwijs opgeleid.
7. Zie o.a. Mertens F. en Groen H. *Over doelstellingenonderzoek*, ORD-paper 1975 en Bossart K. *Verfahren zur Lernzielerhebung*, Basel 1975, p. 101-104.
8. Lowyck J. o.c. p. 321.
9. Lowyck J. o.c. p. 325.
10. Lowyck J. o.c. p. 322.